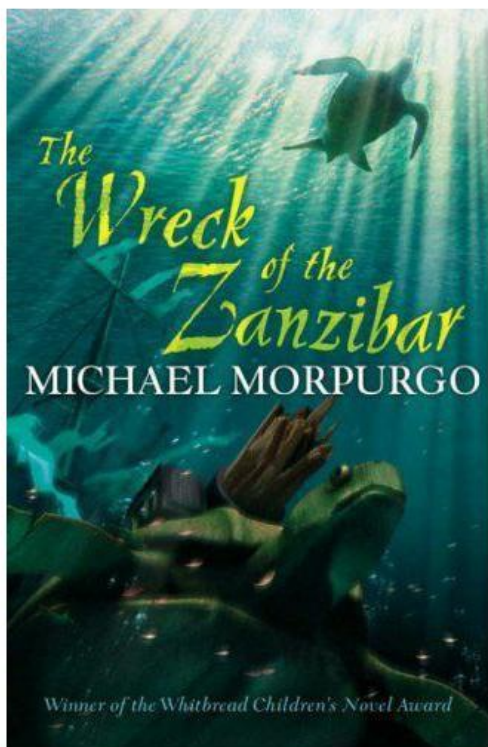




*The*  
**Wreck** *of the*  
**Zanzibar**

MICHAEL MORPURGO

*Winner of the Whitbread Children's Novel Award*



*The*  
**Wreck** *of the*  
**Zanzibar**  
MICHAEL MORPURGO

*Winner of the Whitbread Children's Novel Award*

Michael Morpurgo

# De ondergang van de Zanzibar

1994, NL, Jeugd

Vertaling van The Wreck of the Zanzibar

Vertaald door Tjalling Bos

---

Niemand weet hoe de houten schildpad Zanzibar bij tante Laura is gekomen. Maar dan krijgt Michael haar dagboek.

NBD | Biblion recensie

In de tuin van tante Laura staat de houten schildpad Zanzibar. Niemand weet waar hij vandaan komt. Als tante Laura overlijdt, krijgt haar neef Michael, die als kind vaak bij haar logeerde, een deel van het dagboek van tante Laura waarin zij vertelt hoe ze aan Zanzibar komt. Prachtig sfeervol verhaal over het leven van een 14-jarig meisje aan het begin van de 20<sup>ste</sup> eeuw op de Scilly-eilanden: hoe dicht men bij de natuur leefde, het harde werken, het verschil tussen mannen en vrouwen, de sociale omstandigheden en de hechte onderlinge

band tussen de eilandbewoners. Zowel de inleiding tot het werkelijke verhaal als het dagboek is in de ik-vorm geschreven. Duidelijke overzichtelijke bladspiegel, vlot leesbaar taalgebruik (behalve wat Engelse eilandennamen). Enkele grijs-witte aquarel met oostindische inkt ingetekende illustraties. Achterin een korte levensbeschrijving van de schrijver. Fantastisch en knap geschreven boek voor de jeugd van 9 jaar e.o.

|                                            |          |
|--------------------------------------------|----------|
| Tante Laura                                | 756 (0)  |
| Dagboek van Laura Perryman                 |          |
| 20 januari 1907                            | 794 (0)  |
| 12 februari: De nacht van de storm         | 627 (0)  |
| 14 februari                                | 637 (0)  |
| 15 februari                                | 916 (0)  |
| 21 juli                                    | 179 (0)  |
| 30 juli                                    | 121 (0)  |
| 31 juli                                    | 332 (0)  |
| 23 augustus                                | 250 (0)  |
| 6 september                                | 266 (0)  |
| 7 september                                | 454 (0)  |
| 8 september                                | 1103 (0) |
| 9 september: De dag van de schildpad       | 2078 (0) |
| 25 oktober                                 | 423 (0)  |
| 1 november                                 | 192 (0)  |
| 30 november                                | 536 (0)  |
| 6 december                                 | 172 (0)  |
| 8 december                                 | 179 (0)  |
| 9 december: De ondergang van de ‘Zanzibar’ | 1552 (0) |
| 10 december                                | 924 (0)  |
| 24 december                                | 403 (0)  |

---

|                       |         |
|-----------------------|---------|
| 25 december: Kerstmis | 484 (0) |
| Nawoord               | 361 (0) |

---

# Tante Laura

**M**ijn oudtante Laura is een paar maanden geleden gestorven. Ze was honderd. 's Avonds dronk ze zoals gewoonlijk een kop warme chocolademelk. Daarna zette ze de poes buiten en ging slapen. Ze werd niet meer wakker. Een betere manier om dood te gaan is er niet.

Ik nam de boot naar de Scilly Eilanden voor de begrafenis. Dat deed bijna de hele familie. Ik ontmoette neven en nichten, ooms en tantes die ik bijna niet herkende, en die nauwelijks wisten wie ik was. Het kerkje op Bryher was stampvol. Er waren alleen staanplaatsen. Alle bewoners van Bryher waren er, en ook veel mensen van de andere bewoonde Scilly Eilanden: St. Mary's, St. Martin's, St. Agnes en Tresco.

We zongen uitbundig, want we wisten dat tante Laura geen somber afscheid zou willen. Na de dienst was er een familiebijeenkomst in haar huisje met uitzicht over de baai. Er was thee en knapperig bruin brood met honing. Na één hap was ik weer een kind. Ik wilde alleen zijn. Ik liep de smalle

trap op naar de kamer waar ik altijd sliep als ik in de zomervakantie kwam logeren. Naast het bed stond nog dezelfde olielamp. En ik herkende het afbladderende behang en de verschoten gordijnen met de rode zeilboten die in de golven doken.

Ik ging op het bed zitten en sloot mijn ogen. Ik was weer acht. Er lagen twee weken voor me vol zand, zee en boten. Ik zou garnalen vangen en naar de scholeksters en jan-van-gents kijken. Elke avond zou tante Laura me een verhaal vertellen, voordat ze de gordijnen dichtdeed tegen het maanlicht en me alleen liet in bed.

Er riep iemand onder aan de trap, en ik was terug in het heden.

Ze zaten allemaal bij elkaar in de woonkamer. Midden op de vloer stond een open kartonnen doos.

“Ah, daar ben je, Michael,” zei oom Will een beetje geërgerd. “Dan kunnen we beginnen.”

Het werd stil in de kamer. Hij deed een greep in de doos en hield een pakje omhoog.

“Zo te zien heeft ze ons allemaal een pakje nagelaten,” zei oom Will. Om de pakjes zaten oude kranten en een touwtje. En aan elk was een groot bruin etiket bevestigd. Oom Will las de namen voor. Ik moest een paar minuten wachten op mijn pakje. Eigenlijk was er niets dat ik graag wilde hebben, behalve Zanzibar natuurlijk. Maar iedereen wilde Zanzibar. Oom Will



zwaaide met een pakje naar me.

“Hier, Michael,” zei hij. “Dit is voor jou.”

Ik nam het pakje mee naar boven en ging op bed zitten om het open te maken. Het voelde aan als een boek. En dat was het ook, maar geen gedrukt boek. Het was met de hand gemaakt en met potlood geschreven. De bladzijden waren aan elkaar genaaid. Op de buitenkant stond ‘Dagboek van Laura Perryman’, met daaronder een waterverftekening van een groot zeilschip met vier masten. Het kapseisde in een storm en dreef recht op de rotsen af. Bij het dagboek zat een envelop. Ik maakte hem open en begon te lezen.

Lieve Michael,

Toen je klein was, heb ik je een heleboel verhalen verteld over Bryher en de andere Scilly Eilanden. Over de spoken op Samson, over de klok die onder water luidt in de zee voor St. Martin ‘s, en over koning Arthur die nog steeds wacht in zijn grot onder de Oostelijke Eilanden. Weet je dat nog?

Hier is een verhaal dat ik je nooit heb verteld. Het gaat over mijzelf en mijn tweelingbroer Billy, die je jammer genoeg niet hebt gekend. Het is een waargebeurd verhaal en ik wil niet dat het met mij het graf in gaat.

Toen ik jong was, had ik een dagboek. Ik schreef er niet erg vaak in, alleen wanneer ik zin had. Het meeste is niet de moeite waard om te lezen. Dat heb ik al weggegooid. Ik heb een heel gewoon leven gehad. Maar lang geleden was mijn leven een tijdje helemaal niet gewoon. Dit is mijn dagboek van die maanden.

Weet je nog dat je me altijd vroeg waar Zanzibar vandaan kwam? (Toen je klein was, noemde je hem 'Zaziba'.) Ik heb het je nooit verteld, he? Ik heb het aan niemand verteld. Nu kom je het eindelijk te weten. Dag, lieve Michael. God zegene je.

Je oudtante Laura

P.S. Ik hoop dat je mijn tekeningen mooi vindt. Ik kan beter tekenen dan schrijven, geloof ik. In mijn volgende leven word ik kunstenaar. Dat heb ik mezelf beloofd.



---

# Dagboek van Laura Perryman

---

# 20 januari 1907

“Laura Perryman, je bent veertien.”

Dat zei ik vanmorgen tegen de spiegel toen ik mezelf feliciteerde met mijn verjaardag. Soms wil ik niet Laura Perryman zijn, die haar hele leven op Bryher heeft gewoond en elke dag de koeien melkt. Ik ben liever Lady Eugenia Fitzherbert met lange rode haren en groene ogen, die een grote hoed draagt met een brede rand en een witte struisvogelveer en die wereldreizen maakt op stoomschepen met vier schoorstenen. Maar ik wil ook Billy Perryman zijn, die mag roeien in de sloep en boten bouwt en hard kan rennen. Billy is ook veertien. Hij is mijn tweelingbroer. Maar ik ben niet Lady Eugenia Fitzherbert – die heb ik zelf verzonnen – en ik ben ook niet Billy. Ik ben mezelf. Ik ben Laura Perryman en vandaag ben ik veertien geworden.

Iedereen is tevreden over me, zelfs vader. Want ik heb het schip ontdekt voordat de bewoners van St. Mary's het zagen. Ik was toevallig op het juiste moment op de juiste plaats. Zoals gewoonlijk had ik samen met Billy de koeien gemolken.

Toen we met de emmers terugliepen over de Uitkijkheuvel, zag ik zeilen aan de horizon voorbij het Witte Eiland. Het leek op een schoener met drie masten. We lieten de emmers staan en renden naar huis.

De sloep werd binnen vijf minuten te water gelaten. Ik keek samen met alle anderen toe vanaf de Samson-heuvel. We zagen de sloep van St. Mary's loskomen van de pier, met de wind en het tij in de rug. Het werd een spannende race. In het begin leek het of de sloep van St. Mary's het eerst bij de schoener zou zijn, zoals meestal. Maar voorbij Samson vond onze sloep rustig water en een gunstige wind. Hij vloog vooruit. Ik zag het dorps hoofd dat zich vasthield aan de mast, en Billy en vader die naast elkaar aan de riemen trokken in het midden van de boot. O, wat wilde ik er graag bij zijn en meeroeien in de sloep. Ik kan net zo goed roeien als Billy. Dat weet hij. Iedereen weet het. Maar het dorps hoofd vindt het niet goed en hij is de schipper. En vader wil het ook niet. Ze denken dat het daarom nooit zal gebeuren. Maar ze vergissen zich. Op een dag...Maar goed, vandaag hebben we de race gewonnen. Dus moet ik blij zijn.

De boot van St. Mary's verloor een riem. Hij bleef stilliggen in het water en moest terug. We zagen hoe onze sloep langszij kwam bij de schoener, en juichten ons schor. Door de verrekijker zag ik het dorps hoofd de ladder opklimmen om de schoener naar de haven van St. Mary's te

loodsen. Ik zag hoe ze hem aan boord hielpen en zijn hand schudden. Hij nam zijn pet af en zwaaide. We begonnen allemaal weer te juichen. Iedereen zou geld krijgen en dat hebben we hard nodig.

Toen de sloep terugkwam naar het eiland, stonden we hem allemaal op te wachten. We hielpen hem op het strand te trekken. Hij is altijd lichter als we gewonnen hebben. Vader omhelsde me en Billy knipoogde naar me. Het is een Amerikaans schip, zei hij. De ‘Generaal Lee’, met bestemming New York. Hij is naar St. Mary’s gekomen om zijn bezaansmast te laten herstellen. Misschien blijft hij er wel een week liggen, of nog langer.

## §

Vanavond hebben Billy en ik zoals gewoonlijk een verjaarskaart gehad van oma May. Het dorpschoofd en de bemanning van de sloep waren er ook. Dus was de taart gauw op. Ze zongen ‘Lang zullen ze leven’ en het dorpschoofd zei dat we allemaal een beetje minder arm waren dankzij Laura Perryman die de Generaal Lee had opgemerkt. Dat gaf me een goed gevoel. Ze glimlachten allemaal naar me. “Dit is je kans,” dacht ik.

“Mag ik voortaan ook roeien in de sloep, net als Billy?” vroeg ik.

Ze barstten in lachen uit en zeiden hetzelfde als altijd:

“Meisjes roeien niet in een sloep. Dat hebben ze nooit gedaan.”

Ik ging naar het kippenhok om te huilen. Het is de enige plaats waar ik dat ongestoord kan doen. Oma May kwam binnen met het laatste stuk taart en zei dat er allerlei dingen zijn die vrouwen wel kunnen en mannen niet. Maar ik geloof er niets van. Ik wil roeien in de sloep. Ik geef het niet op.

## §

Billy kwam daarnet mijn kamer binnen. Hij heeft weer eens ruzie gehad met vader. Ditmaal waren de melkammers niet schoon genoeg. Er is altijd wat, en dan schreeuwt vader tegen hem. Billy zegt dat hij naar Amerika gaat. Dat soort dingen zegt hij altijd. Ik wou dat hij het niet deed. Het maakt me bang. Ik wou dat vader aardiger tegen hem was.

# 12 februari

## De nacht van de storm

Het heeft vannacht vreselijk gestormd. De den achter in de tuin is omgewaaid. Het scheelde maar een haar of hij had het kippenhok geraakt. De wind maakte zo'n kabaal dat we de boom niet eens hoorden vallen. De kippen hebben het vast en zeker wel gehoord. Er zijn weer pannen van het dak gewaaid boven Billy's kamer. Maar we hebben nog geluk gehad. Het ene uiteinde van het dak van oma May is helemaal weg. Het is 's nachts gewoon de lucht in gevlogen. Nu hangt het scheef over haar heg. Vader is de hele dag bezig geweest om het huis van oma May te beschermen tegen de regen. Normaal zou iedereen komen helpen, maar er is geen huis op het eiland dat niet is toegetakeld door de storm. Oma May heeft de hele dag hoofdschuddend in haar keuken gezeten. Ze wilde niet weg. Ze zei telkens dat ze geen nieuw dak kon betalen, en dat ze niet wist wat ze moest doen en waar ze nu heen moest. Moeder en ik bleven bij haar. We gaven



haar thee en zeiden dat het goed zou komen.

“Er komt wel een oplossing,” zei moeder vol overtuiging. Dat zegt ze altijd. Als vader stil en somber rondloopt, omdat de koeien weinig melk geven of omdat hij geen hout kan kopen om boten te bouwen, zegt ze altijd: “Maak je geen zorgen. Er komt wel een oplossing.”

Tegen mij zegt ze dat nooit. Ik zou het toch niet geloven, want ik weet dat moeder het zelf ook niet gelooft. Ze zegt het alleen om vader op te vrolijken. En ze hoopt dat ze gelijk krijgt. Toch heeft het oma May blijkbaar geholpen. Vanavond was ze er al weer bovenop. Ze praatte opgewekt tegen zichzelf. Iedereen op het eiland noemt haar een gekke, oude opoe. Maar ze is niet gek. Ze is alleen oud en een beetje vergeetachtig. Het is niet raar dat ze zoveel tegen zichzelf praat, want ze woont al heel lang alleen. Ik hou van haar omdat ze mijn oma is, en omdat ze van me houdt en dat laat merken. Moeder heeft haar overgehaald om bij ons te komen logeren, tot ze terug kan naar haar eigen huis.

## §

Billy heeft zich weer in de nesten gewerkt. Hij is naar St. Mary's gegaan zonder het aan iemand te vertellen. Hij is de hele dag weggebleven. Toen hij vanavond terugkwam, zei hij niets tegen mij of oma May. Vader hield zijn lippen zo lang mogelijk op elkaar. Zo gaat het altijd met vader en Billy. Ze

maken elkaar boos. Dat is altijd zo geweest. Meestal is het Billy's schuld. Hij begint. Hij doet iets zonder na te denken. Of hij denkt niet na voor hij iets zegt. En vader is net een donderwolk. Het ene moment is hij kalm en rustig, en dan opeens...Ik voelde de uitbarsting komen. Hij sloeg met zijn vuist op tafel en schreeuwde. Billy mocht niet zomaar weggaan, zei hij, nu er zoveel werk was aan het huis van oma May. Billy antwoordde dat hij deed waar hij zin in had, en dat hij niemands slaaf was. Daarna stond hij op van tafel en rende naar buiten. Hij sloeg de deur achter zich dicht. Moeder ging hem achterna. Arme moeder. Zij moet altijd vrede stichten.

## §

Vader en oma May hadden een lang gesprek over 'die jongelui van tegenwoordig', die niet weten hoe makkelijk ze het hebben en wat hard werken is. Ze praten er beneden nog steeds over. Een paar minuten geleden ben ik naar Billy gegaan. Ik kon zien dat hij had gehuild. Hij zei dat hij niet wilde praten. Hij wilde nadenken, zei hij. Nou ja, dat is weer eens wat anders.

## 14 februari

Het dak van oma May is hersteld. Gisteren is ze teruggegaan naar huis. We zijn weer alleen.

Bij het ontbijt zei vader dat hij dacht dat Molly vandaag zou kalven. Billy en ik moesten haar in de gaten houden. Maar Billy ging ervandoor naar St. Mary's. Toen ik vanmiddag in mijn eentje naar Molly ging kijken, lag ze bij de haag op de grond, met haar kalf opgerold naast haar. Eerst dacht ik dat het kalfje sliep. Maar dat was niet zo. Er zaten vliegen op zijn kop en hij knipperde niet met zijn ogen. Hij was dood en ik kon Molly niet overeind krijgen. Ik duwde en duwde, maar ze bewoog niet. Ik vertelde het niet aan vader, want ik wist hoe boos hij zou zijn. Wij hadden bij Molly moeten zijn. Billy of ik had haar in de gaten moeten houden. Ik ging moeder halen. Maar ze kon Molly ook niet overeind krijgen. Uiteindelijk moesten we vader dus toch gaan halen uit het botenhuis. Hij probeerde van alles, maar Molly legde haar kop in het gras en stierf. Vader ging naast haar zitten, streelde haar nek en zei niets. Maar ik wist wat hij dacht. We hadden

maar vier koeien en nu hadden we de beste verloren. Opeens keek hij op en zei: “Waar is die jongen?” Moeder probeerde hem te troosten, maar hij antwoordde niet eens. “Wacht maar tot hij terugkomt. Wacht maar.” Dat was het enige wat hij zei.

Bij zonsondergang kwam Billy terug. Ik zag hem toen hij kwam aanzeilen. Ik rende omlaag naar de baai om hem over Molly te vertellen en hem te waarschuwen voor vader. Toen zag ik dat hij niet alleen was.

“Dit is Joseph Hannibal,” zei Billy. “Hij is een Amerikaan, van de Generaal Lee die in de haven van St. Mary’s ligt.”

Joseph Hannibal is een beer van een kerel met een borstelige zwarte baard en onrustige wenkbrauwen, die in het midden bij elkaar komen zodat hij altijd boos lijkt. Ik kreeg niet de kans om Billy over Molly te vertellen. Hij had Joseph Hannibal meegebracht om hem het eiland te laten zien, zei hij. Toen liepen ze samen weg naar de Hellebaai.

Ik zag ze pas terug bij het avondeten. Vader bewaarde een ijzig stilzwijgen en moeder had aldoor een dun glimlachje op haar lippen, zoals altijd als ze zich zorgen maakt. Maar na een tijdje deed ze hetzelfde als ik, en Billy, en zelfs vader. We luisterden allemaal naar Joseph Hannibal. Hij heeft de hele wereld gezien: de eilanden in de Stille Zuidzee, Australië, Japan, China en de koude landen in het Noorden.

Hij heeft op theeklippers gevaren, op stoomschepen en op walvisvaarders. “Ja ja,” zei hij en pufte aan zijn pijp. “Ik

heb walvissen gezien die langer waren dan dit hele huis. Zo waar als ik hier zit.”

Je moest naar hem luisteren. Je wilde naar hem luisteren, bedoel ik. Je wilde dat hij de hele nacht doorging. Toen zei moeder dat we naar bed moesten, omdat we morgenvroeg de koeien moeten melken. Billy zei dat hij niet moe was en dat hij later zou komen. Hij bleef zitten. Vader keek hem strak aan, maar Billy scheen het niet te merken. Hij keek alleen naar Joseph Hannibal. Hij weet nog steeds niet wat er met Molly is gebeurd, en hij zit nog beneden te praten met Joseph Hannibal.

## §

Er is iets met Joseph Hannibal dat me niet bevalt. Ik weet niet precies wat het is. Maar ik weet zeker dat vader iets te zeggen heeft zodra hij weg is. En dan zou ik niet graag in Billy's schoenen staan. Ik probeer wakker te blijven door dit op te schrijven, zodat ik hem kan waarschuwen. Maar mijn ogen prikken en ik kan ze nauwelijks openhouden.

## 15 februari

**D**it is de naaste dag van mijn leven. Hij begon goed. Joseph Hannibal ging vanochtend eindelijk weg. Ik dacht dat hij 's avonds zou uitvaren als het tij gunstig was, en dat we dan nooit meer iets met hem te maken zouden hebben. Maar ik vergiste me. Billy is met hem meegegaan. Terwijl ik dit schrijf, kan ik het nog nauwelijks geloven. Billy is weg.

Het begon allemaal vlak na het vertrek van Joseph Hannibal. We hebben al vaker ruzie gehad, Billy en ik, maar nog nooit zo erg. Toen ik hem eindelijk vertelde over Molly en haar kalf, leek het of het hem niets kon schelen. Hij zei dat ik erbij had moeten zijn, of moeder, en dat het niet zijn schuld was. Ik werd boos en schreeuwde tegen hem. Billy haalde zijn schouders op en liep weg. Ik vind het vreselijk als hij dat doet. Ik rende hem achterna en greep hem beet. Hij ging tegen me tekeer en zei dat ik weer vaders kant koos. Ik wist dat het allemaal door Joseph Hannibal kwam. Hij heeft ons uit elkaar gedreven. Billy vindt hem geweldig en denkt dat

een echte man zich zo hoort te gedragen. Hij wil niets slechts over hem horen.

Vanmiddag hadden Billy en vader hun voorspelbare ruzie over Molly. Vader raasde en tierde, en Billy schreeuwde natuurlijk terug. Hij bleef hier niet zijn hele leven op de koeien passen, zei hij. Hij had wel wat beters te doen. Zo kende ik Billy niet. Hij werd steeds bozer en het leek wel of hij groeide. Zoals ze daar neus aan neus in de keuken stonden, was Billy even groot als vader. Vader zei dat hij hem een pak rammel zou geven als hij zijn mond niet hield. Maar Billy staarde hem aan en zei niets. Zijn ogen leken wel van staal. Moeder kwam tussenbeide en Billy stormde naar buiten. Ik ging hem achterna.

We liepen naar ons plekje aan de Rietbaai, waar we altijd naartoe gaan als we ongestoord willen praten. Toen we naast elkaar op het strand zaten, vertelde hij me dat hij met Joseph Hannibal had gepraat. Joseph Hannibal had het gevraagd aan de kapitein van de Generaal Lee, en die vond het goed. Billy mocht mee als scheepsjongen.

“Ik doe het, Laura,” zei Billy. “Ik heb er vannacht over nagedacht. Ik ga weg. En niet alleen vanwege vader. De wereld is groot en ik wil alles zien. Dit is misschien mijn enige kans.”

Ik begreep dat hij het meende. Ik kon hem niet overhalen om te blijven. Toch probeerde ik het. Ik smeekte hem om niet weg te gaan. Ik zei zelfs dat ik met hem meeding. Maar hij

schudde zijn hoofd en keek in de verte. Ik ken Billy zo goed. Beter dan hij mij, denk ik. Als hij eenmaal iets heeft besloten, laat hij zich door niets tegenhouden. Ik wist dat het hopeloos was.

Hij sloeg zijn arm om me heen en zei dat het hem speet. Alles zou wel goed komen. Hij zou me schrijven en als hij terugkwam, zou hij een heleboel voor me meenemen uit Amerika, China en de koude landen in het Noorden. Toen ik begon te huilen, drukte hij me tegen zich aan. Hij zei dat hij nu wegging, zonder andere kleren te halen. Hij wilde niet meer naar huis.

“Zeg jij het tegen moeder?” zei hij. “Zou jij voor mij afscheid willen nemen?”

Ik liep zwijgend met hem mee langs de kerk naar de kade. We zagen vader die de haag snoeide in de wei waar Molly was gestorven. Billy keek naar hem en zei niets. De tranen sprongen hem bijna in de ogen. Hij wendde zijn hoofd af.

“En doe oma May ook de groeten,” zei hij.

## §

Vanaf de kade keken we over het water naar St. Mary's. We zagen de masten van de Generaal Lee.

“Het is een goed schip,” zei Billy. “Een snel schip. Ik krijg de hele wereld te zien, zei Joseph Hannibal.”

Hij streek mijn haar glad en zei dat ik naar huis moest gaan



zonder om te kijken. Ik huilde aan een stuk door, niet alleen omdat Billy weg was en ik hem misschien nooit meer zou terugzien, maar vooral omdat hij niet wilde dat ik met hem meeging.

§

Vanavond heb ik vanaf de top van de Samsonheuvel de Generaal Lee nagekeken, die wegvoer langs St. Agnes. Billy had gelijk. Het is een goed schip. Ik wist dat hij terugkeek naar Bryher, en hij wist dat ik op de Samsonheuvel stond. Ik voelde zijn blik en rilde, niet van de kou, maar omdat ik wist dat ik Billy nooit meer zou zien. De zeilen waren rood in het licht van de ondergaande zon, zo rood als bloed. Ik zei niets, tot kort voor het avondeten toen moeder vroeg waar Billy was. Ik vertelde het haar zo voorzichtig mogelijk. Ze ging zitten en haar ogen waren opeens levenloos. “Nee,” fluisterde ze. Dat was alles.

§

Vader werkte nog laat in het botenhuis. Hij is een paar minuten geleden binnengekomen. Ik zat op de trap toen ze het hem vertelde. “Jij hebt hem het huis uit gejaagd,” zei ze, terwijl ze met haar hoofd schudde. “Dat had je niet mogen doen. Dat had je niet mogen doen.”

“Hij komt wel terug,” zei vader. “Dat zul je zien.”

Moeder keerde zich van hem af. Ze geloofde hem niet. Ik ook niet.

## 21 juli

**I**k voel me niet meer thuis in mijn huis. Het is alleen de plaats waar ik leef. Mijn eiland is een gevangenis en ik ben helemaal alleen. Moeder en vader zijn vreemden voor elkaar. Billy is nu al meer dan vier maanden weg. We hebben niets van hem gehoord. We praten bijna nooit over hem. Het lijkt of hij nooit heeft bestaan. Toen ik vanochtend naar zijn kamer ging, zat moeder op zijn bed. Ze staarde naar de muur en wiegde heen en weer. Ze had zijn blauwe trui op haar schoot. Ik ging naast haar zitten. Ze probeerde te glimlachen, maar kon het niet. Sinds Billy is weggegaan, heeft ze nooit meer geglimlacht.

Ik melk nu elke ochtend in mijn eentje de koeien. Dan mis ik Billy het meest. Ik praat tegen de koeien en zij luisteren. Ik hoop dat ze me ook begrijpen. Ze geven niet veel melk. Misschien missen ze Billy, net als iedereen. Ze eten ook niet goed. Hun vacht is dof en ze likken zichzelf niet. Het gaat niet goed met ze.

## 30 juli

Toen ik vanochtend in de kerk naar de dominee luisterde, kreeg ik het gevoel dat hij alleen tegen mij praatte. Hij zei dat we in dit leven nergens op mogen hopen, alleen op een plaatsje in de hemel. Ik denk dat ik begrijp wat hij bedoelt. Als je hoopt, word je vaak teleurgesteld. Elke avond, ook straks weer nadat ik dit heb geschreven, lig ik in het donker en hoop en bid dat Billy terugkomt. Ik bid hardop, omdat God me misschien niet hoort als ik hoop. En elke ochtend zodra ik wakker ben, ga ik naar het raam en hoop dat hij het pad op komt rennen. Maar elke keer dat hij er niet is, word ik wanhopiger.

## 31 juli

Ook mijn andere hoop is niet vervuld. Nu Billy weg is, hoopte ik dat ik eindelijk een plaats zou krijgen in de sloep. Ik verzamelde al mijn moed om het te vragen aan het dorps hoofd. Maar hij zei dat ik het aan vader moest vragen. Ik wachtte tot vader ‘s avonds de koeien melk. Hij is altijd minder nors als hij bij de koeien is. Ik vond hem bij Rosie in de stal.

“Er is iets mis met de koeien,” zei hij zonder op te kijken. “Ze geven samen nog geen emmer melk. Als het zo doorgaat, komen we in grote moeilijkheden. Sinds Billy weg is, zijn ze allemaal van slag, net als wij.”

Hij keek naar me op met zijn ogen vol tranen. “Moeder heeft gelijk,” zei hij. “Het is mijn schuld dat Billy is weggegaan.”

“Niet waar,” zei ik. “Het kwam door Joseph Hannibal.” Dat was maar de halve waarheid en vader wist het. Hij ging verder met melken.

Toen stelde ik hem de vraag waarvoor ik gekomen was. Ik

wist dat ik het beter niet kon doen, maar ik kon het niet laten. Hij sprong overeind en begon tegen me te schreeuwen. Rosie schrok en schopte met haar poten. De emmer viel om.

“Denk je dan nergens anders aan?” tierde hij. “Je broer is weggelopen naar zee. Al mijn koeien zijn ziek. Daar komt je eten vandaan, meisje. Van deze koeien. Weet je dat?”

Natuurlijk wist ik dat. “Als zij doodgaan, gaan wij ook dood. En dan kom jij me aan mijn hoofd zeuren over de sloep. Hoe vaak heb ik het je nu al gezegd? Er heeft nog nooit een meisje in de sloep geroeid. Niet op dit eiland, en niet op een ander eiland. En jij wordt niet de eerste. Begrepen?”

Ik rende weg, terwijl hij me naschreeuwde. Ik had nooit gedacht dat ik het kon denken, en zeker niet schrijven. Maar ik haat mijn vader.

## 23 augustus

**R**osie is heel ziek. Er is geen twijfel meer mogelijk. Ze wordt elke dag magerder. Ze geeft helemaal geen melk meer. We verkopen wat we kunnen, aan iedereen een beetje. Tot nu toe gaven de koeien altijd genoeg melk voor het hele eiland. Wij zijn de enigen die melkkoeien hebben. Ze rekenen op ons voor hun melk. Dat is altijd zo geweest. Maar nu Molly dood is en Rosie ziek, hebben we niet genoeg. We hebben Celandine en Betsie nog, maar Betsie geeft op dit moment geen melk en Celandine heel weinig. Als een van hen iets overkomt, zijn we er geweest, zegt vader. Het enige dat we kunnen doen, is bidden en hopen op een schipbreuk. Dus dat doe ik. Ik hoop en bid dat er een schip vergaat bij ons eiland.

Ik zou zo graag willen dat moeder me vertelt dat alles goedkomt, al meent ze het niet. Maar ze zegt niets meer. Het lijkt of ze van binnen langzaam doodgaat.

Vanavond ben ik naar de top van de Samsonheuvel gegaan om uit te kijken over zee. Er stond een zware deining en laag

aan de hemel hingen donkergrijze wolken. Ik probeerde over de horizon te kijken tot in Amerika, om zo dicht mogelijk bij Billy te zijn. Ik voelde dat hij daar ergens op zee was. Ik voelde dat hij nog leeft, en ondanks alles was ik opeens gelukkig. Ik wou dat hij terugkwam naar huis. Dan zou alles weer goedkomen. Dat weet ik zeker.



## 6 september

**E**r komt een grote storm aan. De golven zijn reusachtig en de hemel is vol woede. Vanochtend zijn we oma May gaan halen. Haar dak ziet eruit alsof het er elk ogenblik af kan waaien. Ze wilde niet weg uit haar huis en ze wilde ons niet tot last zijn. Maar moeder trok zich er niets van aan. We namen haar elk bij een arm en brachten haar naar ons huis. We hebben de hele dag dicht bij de kachel in de keuken gezeten, terwijl we probeerden niet te luisteren naar het huilen van de wind. Vader heeft vandaag voor de koeien gezorgd. Hij heeft ze in de stal opgesloten om ze te beschermen tegen de storm.

Vanavond is het springvloed. Vader zegt dat we een overstroming krijgen. De zee zal over het lage deel van het eiland spoelen en het in tweeën delen. Dat is al vaker gebeurd.

Toen ik klein was, ging ik op dit soort avonden naar Billy's kamer en kroop bij hem in bed. We praatten tot de volgende ochtend en deden alsof we niet bang waren. Als we heel erg

ons best deden, waren we echt niet bang.

§

Nu zit ik alleen in mijn bed en luister naar het bulderen van de storm en het fluiten van de wind langs de ramen. Ik ben bang. Ik denk alsmaar aan al dat water dat tegen ons kleine eiland beukt en ons probeert weg te spoelen en te verzwelgen. Ik ben zo bang. Waar ben je, Billy? Waar ben je? Waarom ben je weggegaan en heb je me alleen gelaten?

## 7 september

**D**e storm is voorbij, maar heeft ons volledig te gronde gericht. Ik ben vroeg de koeien gaan melken. Het weiland was een groot meer en de koeiestal op de heuvel was weg. Het hek van de wei was uit zijn hengsels gelicht. Eerst kon ik de koeien nergens vinden. Toen zag ik ze. Celandine en Betsie waren verdronken. Ze lagen opgezwollen en met hun poten in de lucht, waar de zee hen had achtergelaten. Ik rende naar huis.

Niemand geloofde me. Ze wilden me niet geloven. Dat begreep ik heel goed, want ik wilde het zelf ook niet. Ze kwamen met me mee naar de wei. Vader liet zich op zijn knieën in de plassen naast de koeien vallen en barstte in snikken uit. Oma May en moeder brachten hem naar huis. Hij hield zijn hoofd in zijn handen.

Ik streelde de witte vlek op Betsie's nek, waar ik haar altijd aaide na het melken. Ze was heel koud. Haar grote, blauwe oog staarde me aan zonder iets te zien. Ik rende weg. Na een tijdje kwam ik langs het huis van oma May. Ditmaal was haar

hele dak weggewaaid, maar dat was nog niet alles. Toen ik de hoek om liep, zag ik dat het deel van het huis rond de schoorsteen was ingestort. Het huis van de buren, de familie Jenkins, was ook helemaal verwoest, alsof er een reus bovenop was gaan staan.

Ik liep het hele eiland rond. Er was bijna geen huis onbeschadigd. Toen ik thuiskwam, zag ik dat het kippenhok weg was, met de kippen erbij. Het raam van de keuken was stukgewaaid. Verscheidene boten waren op de rotsen gedreven en verbrijzeld. Onze boot gelukkig niet. Van de kleine kotter van het dorps hoofd was niets overgebleven.

Het is afgelopen met Bryher. Het lijkt wel een nachtmerrie. Ik wil wakker worden en ontdekken dat het niet waar is. Zo kunnen we hier niet meer leven. We moeten weg. Iedereen zegt het, behalve oma May. Maar zij heeft nog niet gehoord wat er met haar huis is gebeurd. Vader wil het haar niet vertellen en moeder ook niet. Ze kunnen het niet over hun hart verkrijgen. Ik ook niet.

## §

Vanavond, toen oma May naar bed was, zei vader: “Het is het begin van het einde. Over een paar jaar ziet Bryher er net zo uit als Samson en Tean. Eenzaam en verlaten. Alleen bewoond door konijnen en vogels.” Hij hilde en ik wist dat ik hem niet meer haatte. Ik hou nog steeds van hem. Moeder

hulde niet. Ik heb haar nog nooit zien huilen. Ze sloeg haar armen om vader heen en hield hem tegen zich aan. Dat was voor het eerst sinds Billy is weggegaan.

## 8 september

**I**k heb vandaag een schildpad gevonden. Ik geloof dat het een lederschildpad is. Ik heb er al eens eerder een gevonden, maar die was dood. Deze is levend aangespoeld.

Vader had me naar de Rietbaai gestuurd om drijfhout te verzamelen. Hij zei dat er veel zou zijn na zo'n zware storm. Hij had gelijk.

Ik was al een half-uur hout aan het opstapelen, voor ik de schildpad opmerkte. Hij lag in de vloedlijn van opgehoopt zeewier. Eerst dacht ik dat hij een aangespoelde boomstronk was, met zeewier erover.

Hij lag ondersteboven in het zand. Ik trok het zeewier van hem af. Zijn ogen waren open en knipperden niet. Hij was meer dood dan levend, dacht ik. Hij hield zijn zwempoten heel stil en opgeheven naar de hemel, als in een soort aanbidding. Hij was reusachtig groot. Even lang als mijn bed, maar breder. Hij had een gezicht als een man van tweehonderd jaar: gerimpeld en verschrompeld, wijs en met

een kalme glimlach.

Ik keek om me heen en zag steeds meer meeuwen landen. Ze keken zwijgend toe en wachtten. Ik wist heel goed wat ze wilden. Ik trok nog meer zeewier van de schildpad en zag dat ze hem al hadden aangevallen. Hij bloedde aan zijn hals, waar ze hem hadden gepikt. Ik was maar net op tijd gekomen. Ik bekogelde de meeuwen met stenen en ze vlogen luid krijsend weg. Ze lieten me alleen met mijn schildpad.

Ik wist dat ik hem niet kon omrollen. Toch probeerde ik het. Het lukte me om hem heen en weer te wiegen op zijn schild, maar ik kon hem niet omdraaien, hoe ik ook mijn best deed. Na een tijdje gaf ik het op. Ik ging naast hem in het zand zitten. Zijn ogen zakten telkens langzaam dicht, alsof hij in slaap viel. Of misschien ging hij dood. Dat wist ik niet zeker. Ik streekte hem onder zijn kin, waar ik dacht dat hij het prettig zou vinden. Maar ik hield mijn hand ver van zijn bek.

Een grote stormgolf krulde om en brak. Het bruisende water raasde op ons af. Toen het sissend terugstroomde van het strand, liet het een lange paal achter. Het was alsof de zee me vertelde wat ik moest doen. Ik sleepte de paal op het droge. Op dat moment zag ik dat de schildpad zijn kop achterover liet zakken en zijn ogen sloot. Dat heb ik zeevogels vaak zien doen. Als ze hun kop achterover laten zakken, kun je ze niet meer helpen. Maar ik wilde de schildpad niet laten doodgaan. Ik wilde het niet. Ik schreeuwde tegen hem. Ik

schudde hem heen en weer. Ik zei tegen hem dat hij niet ging sterven. Ik zou hem op een of andere manier omdraaien. Het zou niet lang duren, zei ik.

Ik groef een diep gat naast hem in het zand. Daar wilde ik hem in wentelen, zodat hij op zijn buik terechtkwam. Ik duwde de paal onder zijn schild in het zand. Ik stak de paal er telkens opnieuw in, tot hij zo diep mogelijk zat. Toen duwde ik zo hard als ik kon tegen de paal. Ik voelde de schildpad bewegen. Ik wierp mijn hele gewicht tegen de paal, en eindelijk tuimelde de schildpad in de kuil. Hij lag op zijn buik! Maar toen ik snel naar hem toe kroop, zag ik dat zijn kop slap op het zand lag. Zijn ogen sloten de wereld buiten. Hij gaf geen enkel teken van leven. Hij was dood. Ik wist het zeker. Het klinkt misschien raar, omdat ik hem nog maar een paar minuten kende, maar ik had het gevoel dat ik een vriend had verloren.

Ik maakte een kussen van zachte zeesla voor zijn kop en knielde naast hem. Ik huilde tot ik geen tranen meer over had. Toen zag ik dat de meeuwen terug waren. Zij wisten het ook. Ik schreeuwde naar ze, maar ze staarden me kil aan en kwamen dichterbij.

“Nee!” gilde ik. “Nee!”

Ze mochten hem niet opeten. Dat wilde ik niet. Ik legde een berg zeewier boven op hem, en daarop al mijn drijfhout. De volgende vloed zou hem meenemen. Ik liet hem alleen



en ging naar huis.

‘s Avonds bij hoogwater ging ik terug naar het strand om te kijken of mijn schildpad weg was. Maar hij was er nog. De vloed was niet hoog genoeg gekomen. Gelukkig waren de meeuwen allemaal verdwenen. Ik wilde zijn gezicht nog één keer zien. Ik weet niet waarom. Voorzichtig trok ik het hout en het zeewier opzij, tot ik de bovenkant van zijn kop kon zien. De kop bewoog en kwam omhoog. Hij knipperde met zijn ogen en keek naar me. Hij leefde toch nog! Ik had hem kunnen zoenen. Echt waar. Maar ik durfde niet goed.

## §

De schildpad is er nog steeds. Goed afgedekt tegen de meeuwen, hoop ik. Morgenochtend...

Ik moest daarnet stoppen met schrijven, omdat vader binnenkwam. Hij komt bijna nooit in mijn kamer. Dus wist ik dat er iets mis was.

“Is alles goed met je?” vroeg hij, terwijl hij in de deuropening stond. “Wat heb je op het strand gedaan?”

“Niets bijzonders,” zei ik. “Hoezo?”

“De oude Jenkins zei dat hij je bij de Rietbaai had gezien.”

“Ja, ik was hout aan het verzamelen,” zei ik zo kalm mogelijk. “Dat wilde u toch?” Ik vind liegen ontzettend moeilijk. Ik kan het niet goed.

“Hij dacht dat je huilde, zei hij. Je huilde tranen met

tuiten.”

“Nee hoor,” zei ik, maar ik durfde hem niet aan te kijken. Ik deed of ik verder ging met schrijven in mijn dagboek.

“Is dat echt waar, Laura?” Hij wist dat ik loog. Hij wist het.

“Natuurlijk,” zei ik. Ik wou dat hij wegging.

“Wat schrijf je allemaal in dat dagboek van je?” vroeg hij.

“Van alles,” zei ik.

Hij ging de kamer uit en deed de deur achter zich dicht. Hij vermoedt iets. Ik moet heel voorzichtig zijn. Vader mag de schildpad niet ontdekken. Als hij naar de Rietbaai gaat, ziet hij hem meteen. En voor hem is de schildpad gewoon eten, net als voor alle anderen. We hebben allemaal honger. Iedereen krijgt elke dag meer honger. Ik zou het moeten vertellen. Ik weet het. Maar ik kan het niet. Ik wil niet dat ze de schildpad opeten.

Morgenochtend vroeg moet ik hem op een of andere manier terug krijgen in zee. Ik weet niet hoe, maar het zal me lukken. Het moet. Het zijn nu niet meer alleen de meeuwen waartegen ik hem moet beschermen.

## 9 september

### De dag van de schildpad

**D**eze dag zal ik me herinneren zolang ik leef. Vanochtend ben ik zo vroeg mogelijk het huis uit geglipt. Niemand zag me gaan en niemand is me achterna gekomen. Daar heb ik goed op gelet. Ik had bijna de hele nacht wakker gelegen en gepiekerd hoe ik mijn schildpad terug in het water kon krijgen. Maar toen ik omlaag liep naar de Rietbaai terwijl de ochtendmist optrok boven zee, had ik geen idee hoe ik het zou doen. Zelfs toen ik de rommel van hem af trok, wist ik het nog niet. Ik wist alleen dat het moest. Dus praatte ik tegen hem. Ik probeerde het hem allemaal uit te leggen en zei dat hij zich geen zorgen hoefde te maken. Ik zou wel een oplossing bedenken, al wist ik die nu nog niet. Hij heeft ogen waardoor je denkt dat hij je begrijpt. Misschien is dat niet zo, maar je kunt nooit weten. Toen ik eenmaal begon te praten, had ik het gevoel dat het onbeleefd was om te stoppen.

Ik haalde wat zeewater in mijn hoed en goot het over hem heen. Hij scheen het prettig te vinden. Hij tilde zijn kop op, terwijl ik goot. Daarom deed ik het nog eens, en nog eens. Ik vertelde hem over de storm, het dak van oma May en de kapotgeslagen boten. En hij keek me aan. Hij luisterde.

Maar hij was heel zwak. Hij probeerde te bewegen en zich met zijn zwempoten af te zetten tegen het zand, maar hij had niet genoeg kracht. Zijn bek ging telkens open en dicht, alsof hij naar adem snakte.

Opeens kreeg ik een idee. Ik groef een lange, diepe geul naar de zee. Ik zou wachten tot het hoogwater was, en dan zou ik hem in de geul duwen, zodat hij naar zee kon waden. Tijdens het graven vertelde ik hem mijn plan. Toen ik klaar was, ging ik uitgeput naast hem liggen en wachtte op de vloed.

Ik vertelde hem over Billy, Joseph Hannibal en de Generaal Lee. Ik vertelde dat ik Billy zo ontzettend miste, en dat de koeien doodgegaan waren en dat alles verkeerd ging sinds de dag dat Billy was vertrokken. Toen ik naar hem keek, waren zijn ogen dicht. Het leek of hij een dutje deed in de zon. Ik had tegen mezelf gepraat.

De meeuwen lieten ons geen moment met rust. Ze stonden op de rotsen en in het ondiepe water naar ons te kijken. Als ik stenen naar ze gooide, vlogen ze niet eens meer op. Ze hupten alleen een eindje verder weg en ze kwamen steeds terug. Ik ging niet naar huis voor het middageten. Ik

hoopte dat vader me niet zou komen zoeken. Ik kon mijn schildpad niet alleen laten, met al die meeuwen om ons heen die op hun kans wachtten. Bovendien was het nu vloed. De zee kwam steeds dichterbij. Het water stroomde door de geul, zoals mijn bedoeling was. Toen was er nog maar vijf meter zand tussen de zee en mijn schildpad. Het was nu of nooit.

Ik vertelde hem wat hij moest doen. “Het eerste stukje moet je lopen,” zei ik. “Als je terug wilt naar zee, moet je lopen. Begrijp je dat?”

Hij probeerde het. Hij probeerde het echt. Hij drukte telkens de randen van zijn zwempoten in het zand om zich af te zetten, maar hij kwam niet van zijn plaats. Ik duwde tegen zijn achterkant. Dat maakte geen verschil. Ik bewoog zijn poten een voor een, maar dat hielp niet. Ik sloeg hem op zijn schild. Ik schreeuwde tegen hem. Maar hij slikte alleen een of twee keer en knipperde met zijn ogen. Tenslotte bedreigde ik hem. Ik hurkte vlak voor hem.

“Goed,” zei ik. “Blijf dan maar hier, als je dat wilt. Wat kan mij het schelen? Zie je die meeuwen? Weet je waarop ze wachten? Als zij je niet opeten, komt er wel iemand langs en dan eten de mensen morgen allemaal soep van je.” Ik schreeuwde nu tegen hem. “Schildpadsoep!” Hij bleef me aankijken, maar mijn dreigementen hadden geen resultaat. Daarom probeerde ik het met smeken.

“Alsjeblieft,” zei ik. “Toe nou.” Maar zijn ogen gaven me

het antwoord dat ik al kende. Hij kon niet van zijn plaats komen. Hij was te zwak. Er was niets anders meer dat we konden proberen. Aan de blik in zijn ogen te zien wist hij het zelf ook.

Ik liep een eindje van hem weg en ging op een steen zitten om na te denken. Ik zat nog te piekeren toen ik de sloep om de hoek van de baai zag komen, op weg naar zee. Vader was ook aan boord. Ik herkende zijn pet. De oude Jenkins zat op Billy's plaats en het dorpshoofd hees het steunzeil. Ze waren te ver weg om mijn schildpad te kunnen zien. Ik liep naar hem terug en ging zitten.

“Zie je die sloep?” zei ik. “Op een dag word ik een van de roeiers, net als Billy.”

Ik vertelde hem alles over de sloep en de grote schepen die een loods nodig hebben om veilig naar de haven te varen. Het is telkens weer een race welke sloep er het eerst is. Soms lopen er schepen op de rotsen. Dan gaan de sloepen ook de zee op, hoe hard het ook stormt. Ze proberen de zeelui te redden of de lading te bergen. Dat vertelde ik allemaal aan mijn schildpad en het vreemde was dat ik me helemaal niet dwaas voelde. Het is natuurlijk dwaas om tegen een schildpad te praten, maar het leek heel gewoon. Ik geloof dat ik de schildpad meer vertelde over mezelf dan ik ooit aan iemand anders heb verteld.

Ik keek op hem neer. Hij had zijn bek open en duwde

met zijn kin in het zand. Hij had natuurlijk honger! Ik begrijp niet dat ik daar niet eerder aan had gedacht. Ik had geen idee wat schildpadden eten. Daarom probeerde ik het met allerlei soorten zeewier, zeesla, blaasjeswier en wat ik maar kon vinden. Ik hield het voor zijn bek, en tegen zijn neus zodat hij het kon ruiken. Hij keek ernaar alsof hij het ging opeten. Hij deed langzaam zijn bek open en hapte ernaar. Maar toen wendde hij zijn kop af en liet het op de grond vallen.

“Wat wil je dan hebben?” vroeg ik.

## §

Plotseling viel er een schaduw over me heen. Oma May stond achter me, met haar hoed op.

“Hoe lang ben je hier al?” vroeg ze.

“Heel lang,” zei ik.

Ze liep om me heen, om de schildpad beter te bekijken. “Laten we het met garnalen proberen,” zei ze. “Misschien eet hij garnalen. We moeten opschieten. We willen niet dat iemand anders hem vindt, he?” Ze stuurde me naar huis om het garnalennet te halen. Ik rende het hele stuk heen en weer. Ik vroeg me af of oma May het al wist van haar dak.

## §

Oma May is de beste garnalenvisser van het eiland. Ze weet precies waar de garnalen zitten tussen het zeewier. Ze

hoefde maar één keer door het ondiepe water te lopen. Toen kwam ze al terug met een net vol wriemelende garnalen. Ze glimlachte naar mijn schildpad. “Handig is dat,” zei ze en tikte met haar stok op zijn rug.

“Wat?” vroeg ik.

“Om je huis op je rug mee te dragen. Dan kan je dak er niet af waaien.” Ze wist het dus. “Het komt wel goed,” zei ze. “Daken kun je herstellen. Maar als je de moed opgeeft, wordt het moeilijk.”

Ze zei dat ik een kommetje moest graven in het zand, vlak onder de kin van de schildpad. Daarin leegde ze haar net. Even toonde hij een vage belangstelling, maar toen keek hij de andere kant op. Het was weer niet goed.

Oma May keek uit over zee en hield haar hand boven haar ogen tegen de zon. “Misschien weet ik iets,” mompelde ze. “Ik ben zo terug.” Ze liep weer de zee in, tot het water tot haar enkels kwam, en daarna tot haar knieën. Met het garnalennet maakte ze grote halen door het water om haar heen. Ik bleef bij de schildpad en gooide nog maar eens stenen naar de meeuwen. Toen ze terugkwam, zat haar net vol blauwe kwallen. Die gooide ze in de zanderige etensbak van de schildpad. Onmiddellijk stortte hij zich erop als een hongerige wolf. Hij hapte, knauwde en slikte, tot er geen tentakel meer over was.

“Hij glimlacht,” zei oma May. “Ik geloof dat hij ze lekker



vindt. Misschien wil hij er nog meer.”

“Ik zal ze halen,” zei ik.

Ik pakte het net en rende de zee in. De kwallen waren makkelijk te vinden. Ik heb een hekel aan kwallen. Toen ik klein was, ben ik een keer door een kwal in mijn nek geprikt. Het deed vreselijke pijn en het werd helemaal dik en rood. Het duurde maanden voor het over was. Dus lette ik goed op. In een paar minuten had ik mijn net vol grote kwallen. De schildpad at ze allemaal op. Toen tilde hij zijn kop omhoog en vroeg om meer. Oma May en ik gingen om de beurt nieuwe kwallen halen, tot hij eindelijk genoeg scheen te hebben en een halve kwal in het zand liet liggen. De garnalen sprongen eromheen. Ik hurkte en keek mijn schildpad aan.

“Voel je je nu beter?” vroeg ik. Ik vroeg me af of schildpadden boeren als ze te snel hebben gegeten. Hij boerde niet, maar hij kwam wel in beweging. Hij duwde zijn zwempoten dieper in het zand en verschoof een klein stukje. Daarna begon hij zich langzaam naar voren te werken door het zand. Ik werd dol van vreugde en sprong als een wilde in het rond. Oma May was net zo blij. We juichten en riepen om ervoor te zorgen dat hij doorging. Maar dat was niet nodig, merkten we al gauw. Zijn bewegingen werden steeds krachtiger. Hij hield zijn nek vastberaden naar voren. Niets kon hem nog tegenhouden. Dichter bij de zee was het zand ribbelig en nat. Hij ging steeds sneller, langs de waterpoelen

bij de rotsen en over het modderige zand waar de zeepieren hun gedraaide kokertjes achterlaten. Zijn zwempoten waren nu onder water. Hij zwom al half. Hij stak zijn neus in de zee en liet het water over zijn kop en zijn nek lopen. Hij ging weg, maar plotseling wilde ik niet dat hij wegging. Ik liep naast hem en boog me over hem heen.

“Je hoeft niet weg te gaan,” zei ik.

“Hij wil het,” zei oma May. “Hij moet.”

Hij had nu dieper water bereikt. Met een paar krachtige slagen verdween hij door het blauwgroene water van de ondiepten naar het donkerblauw daarachter. Het laatste wat ik van hem zag, was een donkere schim die onder water wegzwom in de richting van Samson.

Opeens voelde ik me alleen. Oma May wist het, geloof ik, want ze sloeg een arm om me heen en gaf me een zoen op mijn hoofd.

## §

Toen we weer thuis waren, spraken we met geen woord over onze schildpad. We hadden niet afgesproken om het geheim te houden, of zo. We vertelden het aan niemand omdat we dat niet wilden. Het was iets van ons alleen. Vader zegt dat hij morgen aan het huis van oma May probeert te beginnen, om de regen en de wind buiten te houden. Maar het lijkt of het haar niets kan schelen. Ze glimlacht telkens

vertrouwelijk naar me. Moeder weet dat er iets aan de hand is, maar ze weet niet wat. Ik zou het haar graag vertellen, maar ik kan niet meer zo goed met haar praten als vroeger. Als Billy er was, zou ik het aan hem vertellen.

Ik heb vandaag niet aan Billy gedacht. Dat had wel gemoeten. Maar ik heb alleen aan mijn schildpad gedacht. Als ik niet aan Billy denk, vergeet ik hem en dan is het net of hij nooit heeft bestaan en ik nooit een broer heb gehad. En als hij nooit heeft bestaan, kan hij ook niet terugkomen, en hij moet terugkomen. Dat moet.

## §

Ik heb op één dag nog nooit zoveel in mijn dagboek geschreven als vandaag, en dat allemaal vanwege een schildpad. Ik heb pijn aan mijn pols.

## 25 oktober

**I**k hou van de geur van verfin de zon. Vader en ik hebben vandaag de sloep geverfd naast het botenhuis. Hij begon weer over Billy te praten. Hij praat de laatste tijd steeds vaker over hem. Ik wou dat hij dat niet deed, want hij kwelt zichzelf ermee. Het zijn altijd dezelfde vragen die ik niet kan beantwoorden: Waarom? Waarom is hij zomaar weggelopen? Waar is hij naartoe gegaan? Waarom komt hij niet terug naar huis?

Ik wou dat ik de moed had om eerlijk te zeggen: “Omdat je altijd tegen hem schreeuwde en omdat hij er schoon genoeg van had om dag in dag uit voor de koeien te zorgen en de hele dag hard te werken op de boerderij.” Maar hij zou het niet begrijpen en niemand zou er iets aan hebben. Het zou Billy niet terugbrengen.

### §

We hebben de hele dag geschilderd. Moeder en oma May brachten ons brood en water. Ik zat in de zon en bewonderde

de sloep. Hij was glanzend zwart en zag er prachtig uit in het zonlicht. Niemand zei iets.

Wanneer niemand iets zegt, weet ik dat we allemaal aan Billy denken of ons afvragen hoe lang we nog hier op Bryher kunnen blijven, nu de koeien dood zijn en we geen geld verdienen. Maar wanneer oma May me aankijkt en glimlacht, weet ik dat ze aan onze schildpad denkt.

Ik keek vandaag uit over zee en dacht bij mezelf: daar ergens moeten ze allebei zijn, Billy en onze schildpad. Misschien zwemt onze schildpad op een dag onder Billy's schip door. Zonder het te weten, ontmoeten ze elkaar midden op de oceaan.

Tegen zonsondergang waren we klaar met het schilderen van de sloep. Er was een koude wind opgestoken en mijn handen waren verkleumd. Iedereen kwam naar het botenhuis om te kijken. Het dorpshoofd zei dat de sloep er prachtig uitzag en dat hij sneller door het water zou gaan, nu hij geschilderd was. En ik zei dat hij nog veel sneller zou gaan als ik meeroeide. Iedereen lachte, maar het was geen grap. Vader wist het. Ik ving zijn blik op. Hij was niet boos. Ik geloof echt dat hij heel even trots op me was.

Moeder ziet er zo grauw en mager uit tegenwoordig. Ze staart altijd uit het raam. Ze kijkt of Billy al terugkomt. Dat weet ik. Ze wacht op hem. Vader en zij zeggen bijna niets meer. Alleen oma May praat, maar meer tegen zichzelf dan

tegen iemand anders.

Ik heb honger. We hebben allemaal honger.

# 1 november

**D**e winterkou is het huis binnengeslopen, tot in mijn kamer en mijn bed. Ik rol me stijf op en trek zoveel mogelijk dekens over me heen. Toch heb ik het koud. Moeder zegt dat ik ziek word. Oma May is de hele dag in haar bed op Billy's kamer gebleven. Ze heeft een gemene hoest die niet weggaat. Als ze niet hoest, hangt er een stilte in huis die me bang maakt.

We hebben vanavond weer kokkels gegeten. Er is niet veel anders. Ik slaap veel en dommel van de ene droom naar de andere. Vandaag droomde ik weer van mijn schildpad. Ik ging het aan oma May vertellen. Ze is net zo wit als haar kussen. Ze glimlachte en zei dat ze zich haar dromen nooit kan herinneren. Ze zei ook dat ze morgen weer naar beneden komt, als ze zich beter voelt. Ze is de enige in huis die nog opgewekt is. In bed lijkt ze ouder. Er hangt altijd een druppel aan haar neus. Ik probeer er niet naar te kijken. Het huis kraakt door de wind, als een schip op zee. Ik heb het zo koud.

## 30 november

**W**e gaan weg. Ik kan nauwelijks geloven dat ik dit opschrijf. We verlaten Bryher voorgoed. Voor altijd. En anderen doen hetzelfde, over het hele eiland. Zelfs het dorpshoofd vertrekt. Dat heeft voor vader de doorslag gegeven, geloof ik. Hij vertelde ons vanavond zijn beslissing.

“Als het dorpshoofd weggaat, is het afgelopen,” zei hij. “Dat is het eind van Bryher. Er blijft niemand achter. We gaan weg.”

“Ga jij maar weg, als je dat wilt,” zei oma May rustig. “Ik blijf hier. Heb je me gehoord? Ik blijf.”

Moeder zei precies wat ik dacht: “Maar als Billy nu terugkomt? Dan zijn we er niet.”

“We kunnen niet ons hele leven op Billy wachten,” antwoordde vader bars, zonder haar aan te kijken. “Dat verdient hij niet, na alles wat hij ons heeft aangedaan. Hij hoefde toch niet zomaar weg te lopen?”

Oma May pakte moeders handen vast.



“Ik blijf hier,” zei ze. “Ik zal hem vertellen waar jullie naartoe zijn gegaan. Hij komt vast terug.”

Moeder keek me aan en ik probeerde te kijken alsof ik het ook geloofde. Maar ze wist dat ik deed alsof.

Ze zit nu beneden moedeloos op haar stoel. Net als ik huilt ze niet. Mijn tranen willen niet komen. Eerlijk gezegd wil ik hier weg. Dit huis is vol verdriet en honger. We mogen blij zijn als we eenmaal per dag iets te eten hebben. We hebben geen brood, geen melk en geen eieren. Alleen een paar oude aardappelen en kokkels. Altijd maar weer kokkels. We lachen nooit en we missen Billy.

Niemand glimlacht meer naar je als je langsloopt. Niemand zwaait. Overal zie ik mensen met uitgemergelde gezichten diep voorovergebogen tegen de wind in lopen. Er zijn al mensen weg, zoals Sally en Sara en hun hele familie. En mijnheer en mevrouw Gibson van de winkel. Vader zegt dat wij binnen een week ook weggaan. Als het weer het toelaat, nemen we de volgende boot naar het vasteland. Ik zal blij zijn als het zover is.

Oma May slaapt nu bij mij. We proberen elkaar warm te houden. Ze is zo mager. Ik heb haar al vaak gezegd dat ze met ons mee moet komen als we vertrekken. Maar ze wil niet luisteren. Ze fluistert in het donker over onze schildpad. Ze vraagt zich af of we nu hetzelfde zouden hebben gedaan. Zouden we hem ook terug in zee hebben geholpen als we

zo'n honger hadden gehad als nu? Oma May denkt van wel, maar ik weet het niet zeker.

Ik kan niet slapen. Daarom heb ik de kaars aangestoken om nog wat te schrijven. Ik voel vooral woede. Misschien kan ik daarom niet slapen. Ik ben boos omdat we uit ons huis worden verdreven, en van ons eigen eiland. En ik ben nog bozer omdat ik nu nooit in de sloep zal kunnen roeien...Oma May is net wakker geworden. Ze keek me aan en zei: "Geloof me, Laura, ik ga niet weg. Dat kun je in je dagboek schrijven. Ik ben hier geboren en ik zal hier sterven. Ik ga niet weg."

Nu slaapt ze weer. Als oude mensen slapen, kun je haast niet zien dat ze ademen.

## 6 december

W e zijn nog steeds hier. Het stormt al een week. Niemand kan van het eiland af voordat het over is. Volgens oma May is het een teken, een waarschuwing. De storm vertelt ons dat we moeten blijven. Daarom mogen we niet weg. Maar vader vindt het onzin. Voortekens zijn bijgeloof, zegt hij. Ze hebben een enorme ruzie gehad. Ik heb oma May nog nooit zo boos gezien. Ze heeft haar besluit genomen en duldt geen tegenspraak. Ze is vastbesloten. Als zij haar zin krijgt, gaat niemand weg. En als oma May eenmaal iets besloten heeft...Misschien gaan we toch niet weg.

Moeder wil ook blijven, maar ze zegt niets. Ze is helemaal in zichzelf weggekropen. Ik denk dat ze nooit meer te voorschijn komt, om te glimlachen, te lachen of ons te vertellen dat alles goedkomt, zoals vroeger toen Billy er nog was.

Soms weet ik niet meer hoe Billy eruitzag. Misschien komt het doordat hij dood is. Het is een vreselijke gedachte. Maar

hij komt telkens weer in me op.

## 8 december

**H**oudt de regen dan nooit op? En blijft het eeuwig waaien? We gaan bijna niet meer naar buiten. Alleen om kokkels te rapen en brandhout uit de schuur te halen. Er is nog maar heel weinig hout over, en het beetje dat er nog is, is vochtig.

Oma May wil niet meer eten. Moeder heeft alles gedaan om haar over te halen. Vanavond heeft ze zelfs de laatste aardappelen gekookt. Maar oma May keek er niet eens naar. Ze wendde haar hoofd af, net als de schildpad. Ze gaat dood als ze niet eet. Dat weet ze, maar ze vindt het niet erg. Ik denk dat ze echt dood wil. Dan kan ze hier tenminste blijven, zoals ze wil. Ze slaapt meestal. Ze ligt nu ook naast me te slapen en ze praat in haar slaap. Het gaat over de schildpad. Ik begrijp niet goed wat ze zegt, maar het is een soort verward gebed, niet tot God zoals het hoort, maar tot de schildpad. Ik denk dat ze niet meer helemaal goed bij haar hoofd is.

## 9 december

### De ondergang van de ‘Zanzibar’

**I**k weet niet waar ik moet beginnen. Oma May slaapt nog. Af en toe wordt ze wakker en kijkt me liefdevol aan. Ik heb haar al een paar keer verteld wat er vandaag is gebeurd. Maar ze glimlacht alleen en streelt mijn hand. Ik hoop dat ze het begrijpt, maar ik weet het niet zeker. Ik begrijp het zelf nauwelijks.

Zoals gewoonlijk stuurde moeder me al vroeg naar buiten om kokkels te halen, of iets anders dat we konden eten. De zee was te woest om vanaf de rotsen te vissen. De storm was erger dan ooit. We liepen minstens met zijn tien langs de zee op zoek naar eten, toen iemand het schip zag. De regen sloeg zo hard in mijn gezicht dat ik mijn ogen bijna niet open kon houden. Ik zag vier zeilen, als witte vlekjes tegen de donkere stormwolken. Het schip worstelde zich moeizaam langs de Zeehondenrots, in de richting van de Onheilsriffen. Het kwam bijna niet vooruit tegen de storm. We wisten

allemaal wat er ging gebeuren. We hadden het al eerder gezien. Een schip dat vergaat, lijkt te aarzelen voor het in de golven verdwijnt. Er sloeg een reusachtige golf over het achterschip en het kwam niet meer naar boven. Het schip lag op zijn kant en rolde in de golven. Overal om me heen werd geroepen.

“Schipbreuk! Schipbreuk!”

Ik holde naar huis. Vader en het dorpshoofd kwamen me over het pad tegemoet rennen.

“Is het waar?” schreeuwde vader. “Is er een schip vergaan?”

Toen we bij het botenhuis kwamen, sleepten ze de sloep al de branding in. De bemanning sprong aan boord en we duwden de sloep de zee op, tot we tot ons middel in het ijsskoude water stonden. Maar de sloep werd teruggedreven door de golven. We probeerden het nog eens, en nog eens. Tenslotte kwam hij dwars op de golven te liggen en sloeg om. De bemanning ging kopje onder. Daarna wilde iedereen het opgeven, behalve het dorpshoofd.

“De Rietbaai!” riep hij. “Er zit niets anders op. Die ligt in de luwte. Daar kunnen we de sloep te water laten.”

Maar niemand wilde het doen, tot de onderwijzeres over het strand kwam aanrennen.

“Er liggen mannen in zee,” zei ze buiten adem. “Ik heb ze gezien vanaf de Samsonheuvel. Het schip is op de rotsen

geworpen.”

“Jullie hebben het gehoord!” riep het dorpshoofd. “Waar wachten we nog op?”

## §

Ze bonden de riemen dwars over de sloep, en op een commando van het dorpshoofd tilden ze hem op hun schouders. Moeder kwam met een bezorgd gezicht naast me staan en pakte zwijgend mijn hand vast. Ik keek hoe het dorpshoofd, vader, de oude Jenkins en de anderen de sloep wegdroegen. Ik wilde zo vreselijk graag meehelpen. Ze wankelden het strand op en gingen over het gras op weg naar de Rietbaai. Iedereen rende mee. Toen we bij het zijpad naar de Samsonheuvel kwamen, liepen de anderen naar boven om vanaf de top toe te kijken. Ik was de enige die bij de bemanning bleef. Moeder probeerde me vast te houden, maar ik trok me los. Vader schreeuwde naar me, maar ik trok me niets van hem aan. Ik wist dat hij het te druk had om me ertoe te dwingen. Ze liepen over de duinen, en vloekten en kreunden onder het gewicht van de sloep. Ik ging met hen mee. Plotseling zakte vader met een gil in elkaar. Hij greep naar zijn enkel en rolde van pijn over de grond. Toen hij probeerde op te staan, lukte het hem niet. Ik wilde hem helpen. Maar hij keek op en schudde zijn hoofd.

“Neem jij het van hem over!” riep het dorpshoofd. Hij



had het tegen mij. “Jij, Laura. Jij!” Hij pakte me bij mijn schouder en schudde me door elkaar.

“Vooruit.”

Ik pakte vaders riem en nam mijn deel van de last op mijn schouder. We lieten vader achter in de duinen en droegen de sloep het strand op en de zee in. We maakten de riemen los, sprongen aan boord en begonnen onmiddellijk hard te roeien naar Samson. De golven tilden ons op en smeten ons zo hard neer dat ik dacht dat de sloep zou breken.

Eerst had ik het te druk met roeien, maar opeens drong het tot me door waar ik was en wat ik deed. Ik was op zee in de sloep! Ik roeide naar een wrak! Ik deed wat ik al mijn hele leven het liefst wilde doen! Eindelijk, eindelijk.

Niemand zei iets, behalve het dorpshoofd. Hij stond voorin en schreeuwde tegen ons.

“Roeien, kerels, roeien. Er liggen mensen in het water. Roei je longen uit je lijf. Roeien, verdomme, roeien!”

Ik roeide zoals ik nog nooit had geroeid. Ik keek strak naar het blad van mijn riem en trok hem met een snelle, lange haal door het water. Daarna reikte ik ver naar voren, zette mijn voeten schrap en stak mijn riem weer in het water. De zee bruiste en kolkte rond de sloep. Ik werd één met mijn roeiriem. Ik had het te druk om bang te zijn, en te koud om pijn te voelen.

Plotseling liep de sloep aan de grond. Ik had het nog niet

zo snel verwacht. We waren al op Samson. We hingen als een natte dweil over onze riemen. We hadden geen kracht meer over. Maar het dorpschoofd liet ons nog niet met rust.

“Eruit!” riep hij en sprong overboord. “We dragen de sloep over Samson en laten hem aan de andere kant weer te water. Het is de enige manier om bij ze te komen. Vooruit, kerels. Als we klaar zijn, kunnen jullie uitrusten.”

De landengte van Samson is niet veel breder dan honderd meter, maar in die harde storm leek het wel een kilometer. Een paar keer struikelde ik en viel op mijn knieën, maar telkens werd ik door sterke handen vastgegrepen en overeind getrokken.

“Ik zie ze,” riep het dorpschoofd. “Daar, op het Witte Eiland. Ik zie ze.”

Het dorpschoofd was overal. Hij hielp de sloep tillen, schreeuwde achter ons en maakte voor ons de weg vrij. Eindelijk bereikten we het strand aan de andere kant van Samson. We trokken de sloep over de kiezelstenen, tot de zee het gewicht van ons overnam. We maakten de riemen los, duwden de sloep in dieper water en klommen aan boord.

“Roeien,” riep het dorpschoofd. “Roeien. Voor je kinderen. Voor je vrouw.”

Ik heb geen kinderen, en ook geen vrouw. Toch roeide ik zo hard ik kon. Voor oma May, voor moeder, voor vader en voor Billy. Vooral voor Billy.

Het was niet ver naar de overkant van de smalle geul. Maar de zee kookte. In de heksenketel van wind en stroom werden we alle kanten op geworpen. De sloep kraakte en kreunde, maar bleef heel. Achter ons verhief zich een reusachtige golf als een groene muur van water. Ik dacht dat we zouden omslaan.

“Rustig! Rustig!” klonk de stem van het dorpsheofd. Zelfs de golf scheen hem te gehoorzamen. Ik voelde de sloep omhoogkomen op de golf. Hij schoot naar voren en we reden mee op de golf, die ons veilig neerzette op het kiezelstrand van het Witte Eiland.

Ik klom uit de boot en keek om me heen. Er kwamen mannen wankelend naar ons toe. Eén man rende voor de anderen uit.

“Laura!” schreeuwde hij. Ik herkende de stem, en hem ook.

“Billy?” zei ik en nam zijn gezicht in mijn handen, omdat ik het nog niet kon geloven. “Ben jij dat, Billy? Ben je dat echt?” “Goddank,” fluisterde hij.

Nu ik dit schrijf, moet ik mezelf weer knijpen om te weten dat het geen droom is. Billy is terug! Hij is veilig op Bryher! Hij is thuis! We omhelsden elkaar daar op het Witte Eiland.

We huilden. En we lachten.

§

Op de terugweg naar Bryher, met de wind en de golven in de rug, en met nieuwe kracht in onze armen, vloog de sloep over het water. We hadden de hele bemanning van het schip gered en Billy was thuisgekomen. Ik had die sloep in mijn eentje kunnen roeien.

Op het eiland stonden de hete baden al klaar. Even later zat Billy lachend in de keuken in de tobbe. We zaten allemaal om hem heen, terwijl hij rilde tot hij weer warm werd.

§

Hij was groter, sterker en op een of andere manier anders, maar hij was nog steeds Billy. We aten warme soep. Weer van kokkels, maar dat vonden we nu niet erg. Ik heb nog nooit iemand gezien die zo'n honger had. Ik heb moeder nog nooit zo zien stralen, en vader is nog nooit zo zorgzaam geweest. Iedereen is trots op me. Ikzelf ook. Billy is te moe om veel te praten. Hij zei dat zijn schip de 'Zanzibar' heette en van New York op weg was naar Frankrijk. Toen was hij opeens moe. Moeder bracht hem naar bed. Morgen zal hij ons meer vertellen.

Ik heb oma May daarnet weer verteld dat Billy is thuisgekomen. Maar het enige wat ze zei, was: "De schildpad.

De schildpad.” Nu slaapt ze weer. Ik ben zo blij en gelukkig.

## 10 december

Toen ik vanochtend wakker werd, dacht ik dat het allemaal een droom was geweest. Ik moest in Billy's kamer gaan kijken om zeker te weten dat het echt was gebeurd. Hij sliep nog. Hij slaapt als een baby, met een vinger langs zijn neus. Dat heeft hij altijd gedaan.

### §

De wind is gaan liggen. Vanuit Billy's raam keek ik naar de zee die deinde in het ochtendlicht. Toen ik beneden kwam, ging vader net naar buiten. Hij hinkte en leunde op een stok, maar hij keek me stralend aan.

“De ‘Zanzibar’ ligt nog op de rotsen,” zei hij. “Wat er van het schip over is tenminste. Maar het blijft daar niet lang meer liggen. We gaan kijken wat we kunnen halen.”

Moeder probeerde hem tegen te houden, maar hij luisterde niet naar haar. Ik wilde met hem meegaan, maar moeder verbood het. Ze ging tussen mij en de deur staan, pakte me vast en drukte me op een stoel.

Later liep ik met moeder naar de top van de Samsonheuvel. We lieten Billy en oma May rustig slapen. Alle boten van Bryher waren op zee rond het Witte Eiland. Het wrak lag hoog op de rotsen. Alleen de boeg was onder water. De zeilen waren aan flarden gescheurd. We zagen de sloep langzaam wegvaren van het Witte Eiland. Hij lag laag in het water en er klonk gelach over zee.

Toen de sloep de Rietbaai binnenvoer, zag ik dat er aan beide zijden iets was vastgebonden. Moeder kon niet zien wat het was, en ik ook niet. De roeiers trokken de riemen al aan boord toen ze nog een eindje van de kust waren. Ze lieten de sloep rustig naar het strand drijven. Ik zag dat het dorpshoofd en de oude Jenkins zich over de rand van de sloep bogen. Ze hadden een mes in hun hand en sneden de touwen door.

“Koeien!” zei iemand. Er klonk luid gejuich en gespetter uit de richting van de sloep. Zes koeien renden met wilde sprongen het strand op.

“Het is niet waar,” zei moeder.

De bemanning sprong uit de sloep en er begon een grote koeienjacht langs de hele Rietbaai. Vader zwaaide naar iedereen met zijn stok en schreeuwde. Uiteindelijk was het moeilijk te zeggen wie er nu eigenlijk wie achternazat. We renden allemaal van de Samsonheuvel af om te helpen en dreven de koeien over de duinen naar de wei. Daar werden ze eindelijk rustig en begonnen te grazen. Vader leunde

buiten adem op zijn stok en schudde met zijn hoofd.

“Niet te geloven,” zei hij.

## §

Er was nog veel meer aan boord van de ‘Zanzibar’ dan alleen koeien. De boten voeren de hele middag heen en weer, tot de rand geladen met hout, graan en rum! Billy was nu op en hielp een handje, samen met alle andere geredde bemanningsleden van de ‘Zanzibar’. ‘s Avonds lag het strand van de Rietbaai vol met buitgemaakte spullen. Elke familie had zijn eigen stapel en we brachten alles met ezelwagens naar huis.

We hadden gebeden om een wrak en we hadden er een gekregen. En wat voor wrak! Er is een wonder gebeurd. Daar twijfelt niemand aan. We hebben genoeg hout om onze zwaar beschadigde huizen te herstellen en nieuwe boten te bouwen. We hebben weer koeien om te melken, en genoeg graan voor de hele winter, voor onszelf en de dieren. En dan blijft er nog over om in het voorjaar te zaaien. En er is genoeg rum om ons allemaal nog heel lang vrolijk te houden, zegt vader.

## §

Oma May wilde dat we haar uit bed hielpen. Ze raakte Billy telkens aan, om te voelen of hij echt was. Voor het eerst sinds lange tijd at ze wat soep. Daarna wilde ze dat we haar



naar de Rietbaai brachten om naar het wrak te kijken. Ze kon niet lopen. Daarom trokken Billy en zijn vrienden van de ‘Zanzibar’ haar in een kar over het eiland. Vanavond bij hoogwater zat ze naast me, toen we de ‘Zanzibar’ hoorden kraken. Iedereen was er om het einde van het schip mee te maken. We zagen hoe het langzaam in zee verdween. De gescheurde zeilen klapperden in de wind, alsof ze naar ons zwaaiden. Ik zwaaide zwijgend terug. De zeelui namen hun muts af. Sommigen sloegen een kruis. Een van hen liet zich op zijn knieën in het zand vallen en dankte God. Toen knielden we allemaal. Behalve oma May, zag ik.

## §

We blijven. Iedereen blijft. Billy ook, zei hij. Hij heeft het beloofd. Hij heeft het gezworen met zijn hand op zijn hart. Hij is overal geweest, over de hele wereld. In Amerika, Ierland, Frankrijk, Spanje en zelfs in Afrika.

Stel je voor. In Afrika. Ik vroeg naar Joseph Hannibal. Maar hij was Billy nogal tegengevallen. Hij dronk veel en leende geld van Billy, dat hij niet teruggaf. En toen Billy erom vroeg, bedreigde hij hem. Daarom verliet Billy de ‘Generaal Lee’ in New York en werd scheepsjongen op de ‘Zanzibar’. Met de ‘Zanzibar’ had hij over de hele wereld gevaren. Ze waren op weg naar Brest in Frankrijk, toen ze schipbreuk leden.

Billy zegt dat er prachtige landen zijn in de wereld, zo mooi dat je het niet gelooft als je ze niet met je eigen ogen ziet. Toch is het nergens zo fijn als op de Scilly Eilanden, en thuis. Ik zei dat ik dat al wist, en vader zei dat je sommige dingen zelf moet ontdekken. Billy en hij keken elkaar glimlachend aan.

## 24 december

**I**k melk de koeien van de ‘Zanzibar’, samen met Billy. Drie van de zes geven melk en ik denk dat de andere drachtig zijn. Laten we hopen dat het waar is! Iedereen heeft min of meer gekregen wat hij wilde van het wrak. Er was natuurlijk wel wat gemopper, maar we hebben eerlijk gedeeld. Wij hebben de koeien gekregen, omdat we de enigen zijn die weten hoe we ze moeten verzorgen. En zoals iedereen hebben we ook graan gekregen. We hebben de koeiestal precies zo herbouwd als hij was. Oma May heeft genoeg hout voor haar dak. Overal op het eiland liggen stapels hout in de tuinen. Er worden boten gebouwd en daken hersteld. Iedereen is aan het timmeren en zagen. Bryher leeft weer.

### §

Oma May blijft waarschijnlijk tot het voorjaar bij ons, tot haar eigen huis klaar is. Ze is weer helemaal de oude. Ze scharrelt rond en mompelt tegen zichzelf. Soms denk ik dat ze echt een gekke, oude opoe is, zoals iedereen haar noemt.

Ze zegt telkens tegen me dat het niet God was die ons het wrak heeft gegeven en Billy heeft teruggebracht, maar de schildpad. Volgens haar bestaan er geen wonderen. Als er iets gebeurt, heeft dat een oorzaak, zegt ze. Dat is een natuurwet. Wij hebben de schildpad gered en daarom heeft de schildpad ons gered. Zo eenvoudig is het. In deze wereld krijg je wat je verdient, zegt ze. Ik weet niet of ze gelijk heeft.

Ik heb Billy alles verteld over de schildpad. Hij zegt dat hij hem zou hebben opgegeten, als hij hem had gevonden. Maar dat meent hij niet. Hij zegt het zomaar. We praten aldoor met elkaar. Sinds hij is teruggekomen, hebben we bijna onafgebroken gepraat. Ik heb zijn verhalen al talloze malen gehoord. Maar ik wil ze nog vaker horen. Ik ken ze zo goed dat het lijkt alsof ik aldoor bij hem was op zijn reizen. Alsof ik in Amerika en Afrika ben geweest en zelf de grote steden heb gezien, de eindeloze woestijnen, de ijsbergen, en de bergen die tot aan de hemel reiken.

De bemanning van de 'Zanzibar' is vanavond vertrokken van de kade. We hebben ze uitgezwaaid. Iedereen omhelsde elkaar. Ze waren blij dat ze nog leefden, en dankbaar omdat wij hen hebben gered.

Sinds Billy terug is, heeft hij nog niet eenmaal ruzie gehad met vader, en moeder is weer net als vroeger.

# 25 december

## Kerstmis

**M**isschien heeft oma May toch gelijk. Na de kerkdienst maakte ik met Billy de koeiestal schoon. Opeens riep hij dat ik buiten moest komen. Het leek wel of iedereen naar de baai rende, en er stonden al een hoop mensen op het strand. We lieten alles liggen en holden erheen. We kwamen moeder en oma May tegen, die uit het huis kwamen.

“Er is een dode schildpad aangespoeld,” zei moeder. Oma May keek me aan, met haar ogen vol tranen. We baanden ons een weg door de menigte. De mensen lachten en ik haatte ze. De schildpad was bedekt met zand en zeewier. Ze probeerden hem om te rollen, maar hij was te zwaar. Toen keek ik beter. Het was onze schildpad niet. Het was eigenlijk helemaal geen schildpad. Hij was uit hout gesneden en was helder groen geschilderd met gele ogen. Het was het boegbeeld van een schip. Billy hurkte ernaast en veegde het

zand van zijn kop.

“Die komt van de ‘Zanzibar’,” zei hij.

Oma May lachte door haar tranen heen. Ze pakte mijn hand vast en kneepe erin.

“Geloof je me nu?” zei ze. Ze wachtte niet op een antwoord. “Hij komt van Billy’s schip,” ging ze verder tegen de mensen om ons heen. “Dus is hij van Billy, he?” Niemand maakte bezwaar. “We noemen hem Zanzibar en hij krijgt een plaatsje bij ons in de tuin. Laten we hem naar huis brengen.”

We hesen de houten schildpad op een kar en reden hem naar huis. We waren de hele middag bezig hem schoon te boenen. Veel van de verf was eraf gegaan in zee. Hij is groter dan onze schildpad, maar hij heeft net zo’n gezicht: gerimpeld, verschrompeld en wijs, als een oude man van tweehonderd jaar. En hij heeft net zo’n kalme glimlach.

## §

Terwijl ik dit schrijf, kijk ik uit het raam. Het lijkt of de schildpad gras probeert te eten. Maar dat is natuurlijk niet zo. Hij eet alleen kwallen. Zanzibar is een mooie naam voor hem. De enige goede naam, vind ik.

## §

Hier hield het dagboek van tante Laura op. Maar op de laatste bladzijde was er met inkt iets bijgeschreven in het

beverige handschrift van een oude vrouw:

P.S. Een laatste verzoek

Ik wil Zanzibar niet aan een van jullie nalaten. Ik laat hem na aan iedereen. Ik wil dat hij op het plein wordt gezet, zodat alle kinderen van Bryher op hem kunnen zitten als ze dat willen. Ze mogen altijd op hem rijden. Hij kan een paard, een draak, een dolfijn of een olifant zijn, of zelf een lederschildpad.

Zoals je weet, heeft je oudoom Billy een lang, goed leven gehad. Toen hij stierf wist ik niet hoe ik zonder hem verder kon leven. Maar het is me gelukt, omdat het moest. In elk geval zijn we nu weer samen.

L.P.

## Nawoord

**I**k bleef een tijdje op het bed zitten en keek naar tante Laura's laatste tekening, van Zanzibar die vanaf het plein uitkijkt over zee. Er zit een klein meisje op zijn rug. De wind waait door haar haren en ze lacht van plezier.

Van buiten klonk luid geschater. Ik leunde uit het raam en zag een heel stel neefjes en nichtjes in de tuin. Ze klauterden over Zanzibar. De kleinste, Catherine, bood Zanzibar een plukje gras aan en streelde hem over zijn voorhoofd.

“Toe nou, Zaziba,” zei ze. “Je vindt het vast lekker.”

“Hij eet geen gras,” riep ik naar beneden. “Hij eet alleen kwallen.” Ze keek naar me op en kneep haar ogen tot spleetjes tegen de zon.

“Hoe weet je dat?” vroeg ze.

“Als ik op hem mag zitten, zal ik het vertellen,” zei ik.

“Dan zal ik vertellen waar Zanzibar vandaan komt en hoe hij hier is gekomen.”

“Goed,” zei ze.

Even later zat ik in het avondlicht op Zanzibars rug en las



hun het dagboek van tante Laura voor, van begin tot eind. Toen ik klaar was, zat de hele familie rond Zanzibar te luisteren.

Ik sloot het boek. “Dat was het,” zei ik. Een tijdje was iedereen stil.

Het was Catherine’s idee om Zanzibar meteen te verplaatsen. We haalden tante Laura’s gammele kar uit de schuur, tilden Zanzibar erop en trokken hem over het hobbelige pad naar het plein. Van de laatste tekening in het dagboek wist ik precies waar tante Laura hem wilde hebben. Daar zetten we hem neer, met zijn gezicht naar de zee.

Toen we wegliepen, keek ik nog even om. Er cirkelden meeuwen boven hem. Een paar waren op zijn kop geland. Catherine holde op ze af. Ze zwaaide met haar armen en schreeuwde. “Weg!” riep ze. “Ga weg!” De meeuwen vlogen krijsend op en Catherine haalde ons snel in.

“Eigenlijk geeft het niet, he?” zei ze. “Ze kunnen hem niet opeten. Zaziba is van hout, he?”

“Zanzibar,” zei ik. “Hij heet Zanzibar.”

“Dat zei ik toch,” antwoordde ze en ze huppelde de anderen achterna.